

Which way to face for **בואי בשלום** on Friday night?

Introduction

עיתון "בשבע", י' בסיון תשע"ח, עמ' 38

סיבוב בקבלת שבת

שאלה: כיצד יש לנהוג בקבלת שבת כשהציבור מסתובב ב'בואי בשלום' - לאיזה כיוון יש לפנות?

תשובה: טעם המנהג הוא לפנות לכיוון מערב, מקום שקיעת החמה, כביטוי לקבלת השבת הנכנסת עם שקיעת החמה. אין שום ענין בפתח בית הכנסת. אלא שבאירופה, שם היו מתפללים לכיוון ארץ ישראל מזרחה, בדרך כלל היה פתח בית הכנסת בצד המערבי, וממילא פנייה למערב היתה גם פניה לפתח בית הכנסת. אבל בארץ כל מקום ינהג על פי מיקומו - בית כנסת שנמצא ביישוב ממערב לירושלים, כמו תל אביב, יסתובב סיבוב שלם; מי שנמצא מצפון או מדרום לירושלים יסתובב חצי סיבוב; מי שנמצא במזרחה של ירושלים, כמו ביריחו, אין צורך שיפנה כלל, כי פניו כבר מופנים מערבה לכיוון ירושלים שהוא גם כיוון שקיעת החמה.

הרב דב ליאור

Source- Where should the Door to the Shul be?

<p>שולחן ערוך [אוי"ח ק"מ/ה]- אין פותחין פתח בהכ"נ אלא כנגד הצד שמתפללין בו באותה העיר, שאם מתפללין למערב = יפתחוהו למזרח, כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו.</p> <p>משנה ברורה [שם י]- ולפיכך, במדינות אלו שאנו מתפללים ומשתחווים נגד מזרח (דהיינו מפני שאנו יושבין בצד מערבו של א"י) צריך לעשות פתח הבהכ"נ במערב, כדי שישתחוו מן הפתח נגד ארון הקודש.</p>	<p>תוספתא מסכת מגילה [ג/כ"ב]- אין פותחין פתחי בתי כנסיות אלא למזרח, שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח שנאמר: "והחונים לפני המשכן קדמה לפני אוהל מועד מזרחה"</p> <p>הרמב"ם [הלכות תפילה ונשיאת כפים יא/ב]- כשבונים בית הכנסת... ואין פותחין פתחי הכנסת אלא במזרח שנאמר "והחונים לפני המשכן קדמה",</p>
--	--

Explanation

<p>שם- ורבי אושעיא סבר: שכינה בכל מקום, דאמר רבי אושעיא, מאי דכתיב: + נחמיה ט+ אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'! שלוחיך לא כשלוחי בשר ודם, שלוחי בשר ודם - ממקום שמשלחים לשם מחזירים שליחותן, אבל שלוחיך - למקום שמשלחין משם מחזירין שליחותן, שנאמר: + איוב ל"ח+ התשלח ברכים וילכו ויאמרו לך הננו, יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמרו, מלמד שהשכינה בכל מקום. ואף רבי ישמעאל סבר: שכינה בכל מקום, דתנא דבי רבי ישמעאל: מנין ששכינה בכל מקום? שנאמר: + זכריה ב'+ הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו, אחריו לא נאמר אלא לקראתו, מלמד ששכינה בכל מקום. ואף רב ששת סבר: שכינה בכל מקום,</p>	<p>1) מסכת בבא בתרא דף כה עמוד א-ב:... דתניא, ר"ע אומר: לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה, חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר, מפני שהיא תדירא. א"ל רבא לרב נחמן: מאי תדירא? ... תדירא בשכינה, ... ורבי אבהו אמר: שכינה במערב, דא"ר אבהו: מאי אוריה? אויר יה.</p> <p>2) כף החיים [רסב ס"ק לב]- סדר קבלת שבת הוא שתצא לשדה ותאמר "בואו ונצא לקראת שבת מלכתא"... ותחזור פניך כנגד רוח מערב ששם החמה שוקעת, ... ותכוון באימה וביראה כעומד לפני המלך לקבל תוספת קדושת שבת וכו'</p> <p>הגר"א נבנצל [ירושלים במועדיה, שבת ח"ב עמ' קנט]- "הטעם שביבואי בשלום" הופכים פניהם, שמעתי מאאמו"ר זללה"ה (הגרש"ז אוירבך) שהוא משום שהשמש שוקעת במערב. נמצא שהיום החדש, שמתחיל מהערב, מתחיל במערב.</p>
--	--

Ramification- which way to face?

<p>משנה ברורה [סימן רסב ס"ק י]- ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאומרים בואי בשלום וכו' הרב משה פיינשטיין [אגרות משה או"ח ג/מה]- ... הנה ברובא דרובא בתי כנסיות שהיו במדינותינו היה הפתח במערב, ולא היה סתירה למעשה, ולכן יש שאמרו שהכוונה היתה למערב משום שהשכינה במערב, ... ואם נמצא שהפתח אינו בצד מערב מסתבר לע"ד להפוך למערב, ואיך שעושים כיון שהכוונה לכבוד השבת קדש הוא טוב אף שלע"ד אין ענין פתח שום טעם אם לא מטעם דנראה כמתכוונים לצאת.</p>	<p>משנה ברורה [סימן רסב ס"ק י]- ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאומרים בואי בשלום וכו' הרב משה פיינשטיין [אגרות משה או"ח ג/מה]- ... הנה ברובא דרובא בתי כנסיות שהיו במדינותינו היה הפתח במערב, ולא היה סתירה למעשה, ולכן יש שאמרו שהכוונה היתה למערב משום שהשכינה במערב, ... ואם נמצא שהפתח אינו בצד מערב מסתבר לע"ד להפוך למערב, ואיך שעושים כיון שהכוונה לכבוד השבת קדש הוא טוב אף שלע"ד אין ענין פתח שום טעם אם לא מטעם דנראה כמתכוונים לצאת.</p>
--	--

הגר"א נבנצל [ביצחק יקראי על השו"ע רסב/סק"י]:

"אלא לעולם יפנה למערב, גם אם ארון הקודש אינו במערב. אם הצבור פונה בטעות לצד שכנגד ארון הקודש, יפנה גם הוא עמהם לאותו צד בלי לומר 'בואי בשלום', כדי להמנע מאסור תתגודדו. ויאמר 'בואי בשלום' לפניהם או אחריהם ביחידות. העומדים ממזרח לירושלים ומתפללים למערב, אולי טוב שיעשו סיבוב שלם".

הגר"א נבנצל [ירושלים במועדיה, שבת ח"ב עמ' קנט]-

לפי זה תמיד יש לפנות לצד מערב, גם המתפללים לכיוון צפון או דרום".

ספר "דמות וקומה" מאת אפרים יעיר,

עמ' 248 [על ביקור של הרב גורן ז"ל

ב"טירת-צבי"]... וכאשר מגיע הש"ץ לנגן

"באו בשלום עטרת בעלה"- הופכים על

הקהל פניהם אל הדלת... פונים צפונה לצד

הכניסה. עיר לנו רבנו, כי אין ראוי לעשות

כן. אין הופכים פניהם לעומת הדלת,

כאילו משם נכנסת השבת. הלא אין השבת

חלילה אורח גשמי שדרכו להיכנס בדלת.

השבת היא אורח של כל ישראל... ולמה

הופכים פניהם? הופכים פניהם לצד מערב,

כדי לראות כל שקעה השמש והגיע עת

כניסת השבת.

עד סמוך לדלת כדי לקבל את פני השבת הנכנסת- כאילו

דרך הפתח [וכן היה נוהג רבנו ג"כ]. ומנהג העולם להפוך

פניהם כלפי הדלת, הוא ד"כ עפ"י אותה הכונה.

• **[דברי הרב]** לרב צבי שכטר, עמ' קסז, סעיף א'- הרמ"מ גפן, שיחיה, סיפר

לי היאך שהוא זוכר שבבוסטון בישיבת רמב"ם היה נוהג

רבנו ללכת מכסאו [שהיה סמוך לארה"ק] עד לאחורי בית

הכנסת ואף היה פותח את הדלת, בשעה שהיו אומרים

בואי בשלום.

שו"ת בצל החכמה 1 [ג/סה]-... ובפרמ"ג (שם א"א סק"ג) כ', ואנו נוהגין

שמהפכין פניהם לצד מערב כשאומרים בואי בשלום ע"ש. לפי

פשוטו נראה דלצד מערב שכי הפרמ"ג לאו דוקא... וא"כ אנחנו פה

עיר **מעלבארן** וכן ברוב בתי הכנסת **באוסטרליא** שמתפללין לצד

מערב (נוטה קצת לצד צפון), לא הי' לנו להפוך פנינו... אלא הי' לנו

להשאר עומדים במקומינו כמו שאנחנו עומדים משך כל התפילה

שפנינו מוסבות לצד מערב... אבל נלענ"ד בס"ד כי מנהגנו נכון.

דנראה כי דוקא ביוצא לשדה לשם קבלת שבת ומקבלה ברגע

השקיעה ממש, בזה ראוי להחזיר פניו בעת קבלת השבת לצד

מערב... משא"כ במתפלל בביהכ"ס ובפרט כשגם אין מדקדקים

לקבל שבת ברגע השקיעה דוקא, אין קפידה ברוח מערבית. אדרבה-

כיון שבשעת תפלה פנינו מכוונות לצד מערב ששם ארוה"ק קבוע

נראה דיותר נכון להפוך פניו בעת אמירת בואי בשלום וכו' בואי

כלה וכו' **לצד הכניסה ששם פתח ביהכ"ס קבוע כדי לעורר**

המחשבה כי זה עתה בשעת אמירה זו נכנסת אלינו שבת קודש

ומתוספת עלינו נפש יתירה ותוספת קדושת השבת ומראים

בנפשותינו **שאנחנו מתכוונים ומתכוונים לצאת דרך הפתח**

לקראתה

1 רבי בצלאל שטרן נולד בהונגריה בשנת תרע"א (1911) למשפחה של רבנים. מגיל צעיר הוכר כת"ח חשוב. בשנת תרצ"ח (1938) בהיותו בן 27 החל להשיב תשובות בהלכה, ואח"כ כיהן כרב בקהילות שונות. הוא הצליח לשרוד את השואה, ובשנת תש"ט (1949) עבר לאיטליה, פתח ישיבה ברומא וסייע בשיקומם הרוחני של פליטי המחנות. בשנת תשי"ד (1954) עבר לכהן כרב הקהילה החרדית במלבורן שבאוסטרליה, וגם שם הקים ישיבה ופיתח מאוד את כל מוסדות הקהילה. מתשכ"ח עד תשמ"ב (1968-1982) היה רבה של הקהילה החרדית בווינה בירת אוסטריה, ובסוף ימיו חי בירושלים, בה נפטר בשנת תשמ"ט (1989).